

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. директора ННЦ «Інститут
аграрної економіки»

акад. НААН Ю.О. Лупенко
«03» серпня 2023 р.

«УЗГОДЖЕНО»

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо-наукової програми

чл.-кор. НААН А.О. Гудоров
«13» липня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМ АГРАРНИМ БІЗНЕСОМ»**

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий) рівень

Ступінь вищої освіти

Доктор філософії

Галузь знань

07 Управління та адміністрування

Спеціальність

073 Менеджмент

Освітньо-наукова програма

Менеджмент

Київ 2023

Схвалено Вченою радою ННЦ «Інститут аграрної економіки».
Протокол № 8 від «17» липня 2023 р.

Затверджено на засіданні науково-методологічного семінару за напрямками розвитку підприємництва та соціально-економічних проблем села ННЦ «Інститут аграрної економіки».

Протокол № 2 від «12» травня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління міжнародним аграрним бізнесом» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» (освітньо-наукова програма «Менеджмент») усіх форм навчання / Укл. кандидат економічних наук В. М. Пугачов. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. 28 с.

Викладач дисципліни: Пугачов Володимир Миколайович, кандидат економічних наук, старший дослідник.

Розповсюдження та тиражування
без офіційного дозволу автора заборонено

© В.М. Пугачов, 2023

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна (вечірня) форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Основний освітній компонент	
		Цикл професійної підготовки	
		Рік підготовки	
	Спеціальність – 073 «Менеджмент»	2	2
		Семестр	
		4	4
Лекції			
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-наукова програма – «Менеджмент»	18	2
Кількість тижнів викладання дисципліни (для денної форми навчання) – 6		Практичні, семінарські	
Тижневих годин для денної (вечірньої) форми навчання: аудиторних – 6; самостійної роботи – 9		18	8
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
	54	80	
Кількість викладачів – 1	Рівень вищої освіти: третій (освітньо- науковий)	Вид контролю – залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування у аспірантів системи теоретичних знань і практичних навичок щодо управління в міжнародному аграрному бізнесі та способах виходу вітчизняних суб'єктів аграрного підприємництва на міжнародні аграрні ринки та закріплення на них, використання умов і стилю менеджменту залежно від історичних та культурних умов країн базування.

Завдання дисципліни:

– засвоєння теоретичних знань для більш глибокого комплексного розуміння щодо прояву функцій управління в середовищі міжнародного аграрного бізнесу;

– засвоєння методів та форм управління в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу;

– застосування методик виконання техніко-економічних розрахунків, пов'язаних з аналізом і обґрунтуванням управлінських рішень на міжнародних ринках агропродовольчої продукції, способах виходу вітчизняних суб'єктів аграрного підприємництва на міжнародні аграрні ринки та закріплення на них в умовах посилення глобалізації світової економіки;

– розвиток дослідницьких і практичних навичок щодо застосування процедур управління, прийняття управлінських рішень, ділового спілкування й документального забезпечення процесів управління.

Об'єкт дисципліни – процеси управління в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу.

Предмет дисципліни – усвідомлення та розуміння щодо порядку використання сукупності теоретичних, методичних і прикладних аспектів управління щодо діяльності вітчизняних суб'єктів аграрного бізнесу у міжнародному бізнес середовищі.

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен:

знати:

сутність основних понять та категорій управління в міжнародному аграрному бізнесі;

принципи та функції управління в міжнародному аграрному бізнесі;

управлінські технології в міжнародному аграрному бізнесі;

зміст основних типів міжнародних організаційних структур управління;

особливості прийняття управлінських рішень в міжнародному аграрному бізнесі;

основні етапи управління виходом на міжнародні аграрні ринки та способи закріплення на них;

основні стратегії роботи в міжнародному аграрному бізнесі;

особливості комунікації та інформаційне забезпечення процесу

управління й стилі управління в міжнародному аграрному бізнесі;

основні форми побудови систем мотивації менеджерів різних рівнів управління в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу;

показники за якими контролюється діяльність апарату управління в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу;

основи влади та лідерства в управлінні суб'єктами міжнародного аграрного бізнесу.

уміти:

аналізувати чинники бізнес-середовища в міжнародному аграрному бізнесі;

обґрунтувати структуру управління та склад управлінського персоналу підприємств в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу;

розробляти міжнародні стратегії розвитку вітчизняних суб'єктів аграрного бізнесу;

координувати діяльність служб і підрозділів, застосовувати сучасні технології управління суб'єктами господарювання у середовищі міжнародного аграрного бізнесу;

розробляти або удосконалювати організаційну структуру підприємства відповідно до стратегічних завдань розвитку;

визначити ланцюжок бізнес-операцій на прикладі конкретного бізнес-процесу на основі використання сучасних наукових підходів;

обґрунтовувати управлінські рішення, оцінювати доцільність тих чи інших стратегій розвитку підприємства у середовищі міжнародного аграрного бізнесу;

визначати керовані одиниці на відповідні рівні ієрархії та розробляти посадові інструкції на основі системного підходу в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу.

розуміти:

сутність та значення основних способів та інструментів управління в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу.

мати навички:

застосування аналітичних інструментів для визначення реального стану підприємства та обґрунтування цілей управління його розвитком у середовищі міжнародного аграрного бізнесу;

організації й координації різнопланової управлінської діяльності з вирішення господарських проблем;

самоорганізації й планування навчальної та дослідницької діяльності.

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
<p>ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті</p> <p>СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.</p> <p>СК04. Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати та управляти науковими проектами у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках та /або складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p>	<p>РН04. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів.</p> <p>РН06. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямків з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; складати пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проектів.</p> <p>РН07. Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.</p>

Інтегральна компетентність: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі управління та адміністрування в сфері управління міжнародним аграрним бізнесом, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, застосовувати новітні методології наукової та педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліна та/або її розділи, що передують вивченню дисципліни:

- Філософія;
- Методологія, організація та технологія наукових досліджень;
- Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту.

Дисципліна та/або її розділи, у яких використовують матеріали дисципліни:

- Організаційне проектування підприємства;
- Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з менеджменту.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Суть і характерні риси міжнародного аграрного бізнесу

1. Суть міжнародного бізнесу. Міжнародний бізнес і його основні риси. Конкурентні переваги міжнародного бізнесу.

2. Періодизація розвитку міжнародного бізнесу. Комерційна ера. Експансія. Період концесій. Ера національних держав. Ера глобалізації. Основні риси сучасного міжнародного бізнесу та етапи його розвитку.

3. Глобалізація та інтернаціоналізація міжнародного бізнесу. Суть і основні чинники глобалізації. Поєднання галузевих і географічних аспектів глобалізації. Економічний статус основних регіонів. Ключові проблеми сучасного міжнародного бізнесу. Інтернаціоналізація. Основні стадії інтернаціоналізації бізнесу та їх особливості.

4. Еволюція становлення міжнародного аграрного бізнесу. Внутрішній розвиток суб'єктів аграрного бізнесу. Зелена революція. Конкурентні переваги виробництва продуктів харчування за країнами та регіонами.

Тема 2. Середовище управління міжнародним аграрним бізнесом

1. Особливості середовища управління міжнародним аграрним бізнесом. Складові міжнародного середовища управління міжнародним аграрним бізнесом. Географічні особливості міжнародного середовища аграрного бізнесу. Порівняльна характеристика середовища міжнародних і національних суб'єктів аграрного бізнесу.

2. Політико-правове середовище управління міжнародним аграрним бізнесом. Політична складова середовища управління міжнародним аграрним бізнесом. Урядові позиції щодо міжнародних операцій. Пріоритети державного управління аграрним бізнесом. Політична стабільність. Політичний аналіз середовища управління міжнародним аграрним бізнесом.

3. Економічне середовище управління міжнародним аграрним бізнесом. Визначення економічного середовища управління міжнародним аграрним бізнесом. Аналіз складових економічного середовища управління міжнародним

аграрним бізнесом. Ключові характеристики національних економік та аграрного бізнесу. Класифікація національних економік з позицій міжнародного аграрного бізнесу.

4. Соціально-культурне середовище управління міжнародним аграрним бізнесом. Визначення соціально-культурного середовища управління міжнародним аграрним бізнесом. Поняття культури та її основні характеристики. Вплив культури на середовище та процес управління міжнародним аграрним бізнесом. Основні національні культурні стереотипи США, Великобританії, Франції, країн Близького й Середнього Сходу, Японії. Культурна диверсифікація.

5. Технологічне середовище управління міжнародним аграрним бізнесом. Технологічні уклади в міжнародному аграрному бізнесі. Поняття технологічного середовища в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Основні показники технологічного середовища управління міжнародним аграрним бізнесом. Сучасні тенденції розвитку міжнародного технологічного середовища управління міжнародним аграрним бізнесом.

Тема 3. Особливості управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі

1. Суть управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі. Основні складові управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесом. Функції управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі. Сучасні теоретичні концепції управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі.

2. Особливості діяльності менеджерів в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. Здатність менеджерів до міжнародного аграрного бізнесу і методи її визначення. Особливості міжнародного досвіду менеджерів США, Європи, Японії та країн Тихоокеанського регіону.

3. Особливості підготовки менеджерів в міжнародному аграрному бізнесі. Досвід підготовки міжнародних менеджерів у Гарвардській та Чиказькій школах бізнесу, Кейптаунському університеті та Японії.

4. Основні національні школи менеджменту. Основні національні школи менеджменту. Значення американської школи менеджменту. Японський альтернативний менеджмент. Менеджмент у країнах Західної Європи. Досвід менеджменту в країнах Східної і Центральної Європи. Менеджмент у країнах, що розвиваються. Особливості української школи менеджменту.

Тема 4. Стратегічне управління розвитком міжнародного аграрного бізнесу

1. Суть розвитку суб'єктів аграрного бізнесу. Теорії економічного розвитку. Життєвий цикл підприємств та стадії їхнього життєвого циклу. Особливості цілепокладання в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.

2. Вибір стратегічних альтернатив розвитку в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Переваги стратегічного планування в управлінні

міжнародним аграрним бізнесом. Основні види міжнародних конкурентних переваг в аграрному бізнесі. Поняття та суть міжнародних стратегій в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Економічні, політичні й адміністративні імперативи міжнародних стратегій в аграрному бізнесі.

3. Сучасні стратегічні орієнтації суб'єктів міжнародного аграрного бізнесу. Етноцентризм. Поліцентризм. Регіоцентризм. Геоцентризм. Взаємозв'язок стратегій і національних культур.

Тема 5. Прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу

1. Суть та особливості прийняття рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. Сучасні методи прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. Централізація і децентралізація прийняття рішень. Ситуаційні чинники прийняття управлінських рішень.

2. Вплив національних культур на обґрунтування та прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. Акценти на: аналізі альтернатив у західній культурі; усвідомленні проблем у східній культурі. Вплив американської ділової культури на прийняття управлінських рішень. Система прийняття рішень консенсусом в японських корпораціях. Особливості прийняття управлінських рішень суб'єктами господарювання в європейських країнах.

3. Управління політичними ризиками в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Визначення і природа політичних ризиків. Основні типи політичних ризиків. Макро- і мікроаналіз політичного ризику. Аналіз ризику експропріації. Підходи до кількісного виміру політичних ризиків.

Тема 6. Види стратегій управління міжнародним аграрним бізнесом та основні етапи їхньої розробки й реалізації

1. Основні види міжнародних стратегій в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Види міжнародних стратегій в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Мультинаціональні стратегії. Транснаціональні стратегії. Глобальні стратегії.

2. Особливості стратегічного управління в різних формах міжнародного аграрного бізнесу. Стратегії одноосібних приватних фірм, корпорацій і державних підприємств в управлінні розвитком міжнародного аграрного бізнесу.

3. Основні етапи розробки і реалізації міжнародних стратегій. Місія і цілі. Зовнішнє середовище. Внутрішнє середовище. Етапи розробки та реалізації стратегій. Стратегічний контроль. Роль основних структурних підрозділів суб'єктів міжнародного аграрного бізнесу у розробці та реалізації міжнародних стратегій.

Тема 7. Інструменти управління міжнародним аграрним бізнесом

1. Набуття міжнародного статусу вітчизняними суб'єктами аграрного бізнесу. Інвестиційна привабливість вітчизняних підприємств аграрного бізнесу. Особливості залучення іноземних інвестицій у вітчизняний аграрний бізнес. Можливості акціонування у вітчизняних суб'єктах аграрного бізнесу. Акценти в імпорті техніки та технологій.

2. Договірна система взаємодії з суб'єктами міжнародного аграрного бізнесу. Акценти в експорті та імпорті агропродовольчої продукції, техніки, технологій, інвестицій. Етапи укладання договорів.

3. Складові розвитку міжнародного аграрного бізнесу в Україні. Особливості створення та забезпечення функціонування спільних підприємств в Україні. Відкриття філій іноземних підприємств в Україні.

4. Етапи виходу вітчизняних суб'єктів аграрного бізнесу на міжнародні ринки агропродовольчої продукції. Створення нового підприємства за кордоном. Відкриття представництв (торгівельних представництв) за кордоном.

5. Біржові інструменти управління в міжнародному аграрному бізнесі. Види бірж. Міжнародні аграрні біржі. Правила роботи на міжнародних аграрних біржах.

Тема 8. Організаційний розвиток в управлінні міжнародним аграрним бізнесом

1. Управління змінами в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. Суть і природа організаційного розвитку. Основні інструменти організаційного розвитку в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. Культурні бар'єри організаційних змін і методи їх подолання.

2. Суть і основні типи організаційних структур в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Суть організаційного фактора та його роль в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Організаційні структури в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. Міжнародні дивізіональні структури, глобальні продуктові та географічні дивізіональні структури. Глобальні функціональні структури. Мультинаціональні матричні структури.

3. Інтегровані структури в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Розмаїття форм міжнародних інтегрованих структур. Промислово-фінансові групи та їх особливості в різних країнах. Холдингова форма організації міжнародних корпорацій. Ієрархічні інтегровані структури. Неієрархічні інтегровані структури. Транснаціональні корпорації.

4. Міжнародні стратегічні альянси та кластери. Визначення стратегічного альянсу і кластеру та їх види. Сильні і слабкі сторони міжнародних стратегічних альянсів та кластерів. Роль міжнародних стратегічних альянсів та кластерів у розвитку глобальної конкуренції.

Тема 9. Етика і соціальна відповідальність в управлінні міжнародним аграрним бізнесом

1. Особливості етики в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Суть етики в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Міжнародні принципи ділової етики.

2. Основні етичні концепції в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Етика американського менеджменту. Етичні аспекти японського менеджменту. Етика менеджменту західноєвропейських ТНК. Етика менеджменту в Китаї, африканських країнах та ін.

3. Жінки в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Основні моделі управлінської діяльності жінки. Бар'єри на шляху залучення жінок до менеджменту. Статус жінок-менеджерів в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу США, Європи, країн Тихоокеанського регіону, Азії, Близького Сходу тощо. Перспективи посилення ролі жінок в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.

4. Соціальна відповідальність в суб'єктах управління міжнародним аграрним бізнесом. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку. Особливості соціальної відповідальності в управлінні міжнародним аграрним бізнесом в різних країнах.

5. Екологічні питання в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Аграрний бізнес і охорона навколишнього середовища в країнах світу. Інтегровані системи екологічного менеджменту. Екологічний контроль і звітність. Міжнародні стандарти екологічного менеджменту.

4.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ДЕННОЇ (ВЕЧІРНЬОЇ) ФОРМИ НАВЧАННЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за навчальним планом			
	усього	лекції	практичні і семінарські заняття	самостійна робота
Тема 1. Суть і характерні риси міжнародного аграрного бізнесу	8	2	2	4
Тема 2. Середовище управління міжнародним аграрним бізнесом	8	2	2	4
Тема 3. Особливості управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі	8	2	2	4
Тема 4. Стратегічне управління розвитком міжнародного аграрного бізнесу	12	2	2	8
Тема 5. Прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу	10	2	2	6
Тема 6. Види стратегій управління міжнародним аграрним бізнесом та основні етапи їхньої розробки й реалізації	10	2	2	6
Тема 7. Інструменти управління міжнародним аграрним бізнесом	14	2	2	10
Тема 8. Організаційний розвиток в управлінні міжнародним аграрним бізнесом	10	2	2	6
Тема 9. Етика і соціальна відповідальність в управлінні міжнародним аграрним бізнесом	10	2	2	6
Усього	90	18	18	54

4.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за навчальним планом			
	усього	лекції	практичні і семінарські заняття	самостійна робота
Тема 1. Суть і характерні риси міжнародного аграрного бізнесу	8	–	–	8
Тема 2. Середовище управління міжнародним аграрним бізнесом	8	–	–	8
Тема 3. Особливості управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі	8	–	–	8
Тема 4. Стратегічне управління розвитком міжнародного аграрного бізнесу	12	–	2	10
Тема 5. Прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу	10	–	–	10
Тема 6. Види стратегій управління міжнародним аграрним бізнесом та основні етапи їхньої розробки й реалізації	10	2	2	6
Тема 7. Інструменти управління міжнародним аграрним бізнесом	14	–	2	12
Тема 8. Організаційний розвиток в управлінні міжнародним аграрним бізнесом	10	–	–	10
Тема 9. Етика і соціальна відповідальність в управлінні міжнародним аграрним бізнесом	10	–	2	8
Усього	90	2	8	80

5. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Суть і характерні риси міжнародного аграрного бізнесу

1. Суть міжнародного бізнесу.
2. Періодизація розвитку міжнародного бізнесу.
3. Глобалізація та інтернаціоналізація міжнародного бізнесу.
4. Еволюція становлення міжнародного аграрного бізнесу.

Тема 2. Середовище управління міжнародним аграрним бізнесом

1. Особливості середовища управління міжнародним аграрним бізнесом.
2. Політико-правове середовище управління міжнародним аграрним бізнесом.
3. Економічне середовище управління міжнародним аграрним бізнесом.
4. Соціально-культурне середовище управління міжнародним аграрним бізнесом.
5. Технологічне середовище управління міжнародним аграрним бізнесом.

Тема 3. Особливості управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі

1. Суть управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі.
2. Особливості діяльності менеджерів в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу.
3. Особливості підготовки менеджерів в міжнародному аграрному бізнесі.
4. Основні національні школи менеджменту.

Тема 4. Стратегічне управління розвитком міжнародного аграрного бізнесу

1. Суть розвитку суб'єктів аграрного бізнесу.
2. Вибір стратегічних альтернатив розвитку в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.
3. Сучасні стратегічні орієнтації суб'єктів міжнародного аграрного бізнесу.

Тема 5. Прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу

1. Суть та особливості прийняття рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу.
2. Вплив національних культур на обґрунтування та прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу.
3. Управління політичними ризиками в управлінні міжнародним

аграрним бізнесом.

Тема 6. Види стратегій управління міжнародним аграрним бізнесом та основні етапи їхньої розробки й реалізації

1. Основні види міжнародних стратегій в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.
2. Особливості стратегічного управління в різних формах міжнародного аграрного бізнесу.
3. Основні етапи розробки і реалізації міжнародних стратегій.

Тема 7. Інструменти управління міжнародним аграрним бізнесом

1. Набуття міжнародного статусу вітчизняними суб'єктами аграрного бізнесу.
2. Договірна система взаємодії з суб'єктами міжнародного аграрного бізнесу.
3. Складові розвитку міжнародного аграрного бізнесу в Україні.
4. Етапи виходу вітчизняних суб'єктів аграрного бізнесу на міжнародні ринки агропродовольчої продукції.
5. Біржові інструменти управління в міжнародному аграрному бізнесі.

Тема 8. Організаційний розвиток в управлінні міжнародним аграрним бізнесом

1. Управління змінами в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу.
2. Суть і основні типи організаційних структур в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.
3. Інтегровані структури в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.
4. Міжнародні стратегічні альянси та кластери.

Тема 9. Етика і соціальна відповідальність в управлінні міжнародним аграрним бізнесом

1. Особливості етики в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.
2. Основні етичні концепції в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.
3. Жінки в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.
4. Соціальна відповідальність в суб'єктах управління міжнародним аграрним бізнесом.
5. Екологічні питання в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.

6. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема	Програмні питання	Питання для дискусій	Кількість годин	
			денна (вечірня) форма навчання	заочна форма навчання
1	2	3	4	5
Тема 1. Суть і характерні риси міжнародного аграрного бізнесу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні риси міжнародного бізнесу 2. Конкурентні переваги міжнародного бізнесу 3. Етапи розвитку міжнародного бізнесу 4. Основні чинники глобалізації 5. Інтернаціоналізація в міжнародному бізнесі 6. Ключові проблеми сучасного міжнародного бізнесу 7. Конкурентні переваги виробництва продуктів харчування за країнами та регіонами 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність поняття міжнародного аграрного бізнесу 2. Сутність поняття глобалізація 3. Конкурентні переваги основних економічних регіонів 4. Зелена революція 	2	0
Тема 3. Особливості управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні складові управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесом. 2. Функції управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі. 3. Сучасні теоретичні концепції управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі. 4. Особливості міжнародного досвіду менеджерів США, Європи, Японії та країн Тихоокеанського регіону. 5. Основні національні школи менеджменту. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність менеджерів до міжнародного аграрного бізнесу і методи її визначення. 2. Досвід підготовки міжнародних менеджерів у Гарвардській та Чиказькій школах бізнесу, Кейптаунському університеті та Японії. 3. Особливості української школи менеджменту. 	2	0

1	2	3	4	5
Тема 5. Прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні методи прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. 2. Ситуаційні чинники прийняття управлінських рішень. 3. Вплив національних культур на обґрунтування та прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. 4. Основні типи політичних ризиків. 5. Макро- і мікроаналіз політичного ризику. 6. Аналіз ризику експропріації. 7. Підходи до кількісного виміру політичних ризиків. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні функції менеджменту в міжнародному аграрному бізнесі 2. Централізація і децентралізація прийняття рішень. 3. Суть політичних ризиків та доцільність їх врахування. 	2	0
Тема 6. Види стратегій управління міжнародним аграрним бізнесом та основні етапи їхньої розробки й реалізації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Види міжнародних стратегій в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. 2. Мультинаціональні стратегії. 3. Транснаціональні стратегії. 4. Глобальні стратегії. 5. Етапи розробки та реалізації стратегій. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Акценти формування стратегій одноосібних приватних фірм, корпорацій і державних підприємств в управлінні розвитком міжнародного аграрного бізнесу. 2. Роль основних структурних підрозділів суб'єктів міжнародного аграрного бізнесу у розробці та реалізації міжнародних стратегій. 	2	2

1	2	3	4	5
Тема 8. Організаційний розвиток в управлінні міжнародним аграрним бізнесом	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суть і природа організаційного розвитку. 2. Основні інструменти організаційного розвитку в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. 3. Культурні бар'єри організаційних змін і методи їх подолання. 4. Організаційні структури в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. 5. Інтегровані структури в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. 6. Визначення стратегічного альянсу і кластеру та їх види. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суть організаційного фактора та його роль в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. 2. Сильні і слабкі сторони міжнародних стратегічних альянсів та кластерів. 	2	0
Разом годин			10	2

7. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема	Програмні питання	Кількість годин	
		денна (вечірня) форма навчання	заочна форма навчання
Тема 2. Середовище управління міжнародним аграрним бізнесом	<p>1. Порівняльна характеристика середовища міжнародних і національних суб'єктів аграрного бізнесу.</p> <p>2. Політичний аналіз середовища управління міжнародним аграрним бізнесом.</p> <p>3. Аналіз складових економічного середовища управління міжнародним аграрним бізнесом.</p> <p>4. Ключові характеристики національних економік та аграрного бізнесу. Класифікація національних економік з позицій міжнародного аграрного бізнесу.</p> <p>5. Основні національні культурні стереотипи США, Великобританії, Франції, країн Близького й Середнього Сходу, Японії.</p> <p>6. Основні показники технологічного середовища управління міжнародним аграрним бізнесом.</p>	2	0
Тема 4. Стратегічне управління розвитком міжнародного аграрного бізнесу	<p>1. Життєвий цикл підприємств та стадії їхнього життєвого циклу.</p> <p>2. Особливості цілепокладання в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.</p> <p>3. Вибір стратегічних альтернатив розвитку в управлінні міжнародним аграрним бізнесом.</p> <p>4. Основні види міжнародних конкурентних переваг в аграрному бізнесі.</p> <p>5. Економічні, політичні й адміністративні імперативи міжнародних стратегій в аграрному бізнесі.</p> <p>6. Сучасні стратегічні орієнтації суб'єктів міжнародного аграрного бізнесу.</p>	2	2

Тема 7. Інструменти управління міжнародним аграрним бізнесом	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інвестиційна привабливість вітчизняних підприємств аграрного бізнесу. 2. Особливості залучення іноземних інвестицій у вітчизняний аграрний бізнес. 3. Етапи укладання договорів. 4. Особливості створення та забезпечення функціонування спільних підприємств в Україні. 5. Відкриття філій іноземних підприємств в Україні. 6. Етапи та види виходу вітчизняних суб'єктів аграрного бізнесу на міжнародні ринки агропродовольчої продукції. 7. Правила роботи на міжнародних аграрних біржах. 	2	2
Тема 9. Етика і соціальна відповідальність в управлінні міжнародним аграрним бізнесом	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суть етики в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. Міжнародні принципи ділової етики. 2. Основні етичні концепції в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. 3. Основні моделі управлінської діяльності жінки. Бар'єри на шляху залучення жінок до менеджменту. 4. Особливості соціальної відповідальності в управлінні міжнародним аграрним бізнесом в різних країнах. 5. Екологічні питання в управлінні міжнародним аграрним бізнесом. 	2	2
Разом годин		8	6

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

Охоплює та передбачає:

- 1) вивчення та критичну оцінку захищених у розвиток концепцій управління міжнародним аграрним бізнесом кандидатських та докторських дисертацій у спеціалізованих вчених радах Національного наукового центру “Інститут аграрної економіки” та інших установ;
- 2) вивчення та критичний аналіз наукових матеріалів з розвитку теорій та концепцій управління міжнародним аграрним бізнесом ;
- 3) критичне оцінювання наявних законодавчих та нормативних актів та проектів з питань управління міжнародним аграрним бізнесом;
- 4) підготовка виступу з науковою доповіддю та презентацією за визначеною темою досліджень здобувача;
- 5) підготовку наукових статей до закордонних і вітчизняних наукових та

фахових видань;

6) підготовку аналітичних записок, довідок, рецензій до органів державного управління та регулювання України, а також до професійних громадських об'єднань;

7) формування параграфів, теоретичних розділів дисертаційної роботи у взаємозв'язку «завдань-новизни» на базі отриманих нових знань з дисципліни.

8) Перелік питань для самостійного опрацювання наведений у табл.

Перелік питань для самостійного опрацювання

Тема	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		денна (вечірня) форма навчання	заочна форма навчання
1	2	3	4
Тема 1. Суть і характерні риси міжнародного аграрного бізнесу	1. Пріоритети еволюція міжнародного аграрного бізнесу. 2. Акценти інтернаціоналізації міжнародного аграрного бізнесу. 3. Підходи до визначення конкурентних переваг за країнами та регіонами по агропродовольчій продукції	4	8
Тема 2. Середовище управління міжнародним аграрним бізнесом	1. Методичні підходи з порівняльної характеристики середовища міжнародних і національних суб'єктів аграрного бізнесу. 2. Підходи до класифікації національних економік з позицій міжнародного аграрного бізнесу. 3. Рівень технологічного укладу в агропродовольчому секторі України.	4	8
Тема 3. Особливості управління персоналом в міжнародному аграрному бізнесі	1. Порядок розподілу функцій власності та управління в міжнародних корпоративних структурах. 2. Акценти мотивації персоналу в основних національних школах менеджменту.	4	8
Тема 4. Стратегічне управління розвитком міжнародного аграрного бізнесу	1. Особливості життєвого циклу суб'єктів аграрного бізнесу з виробництва та переробки продукції в агропродовольчому секторі економіки. 2. Порядок визначення конкурентних переваг за видами агропродовольчої продукції. 3. Формування стратегії розвитку підприємства в поглиблення його конкурентної переваги	8	10
Тема 5. Прийняття управлінських рішень в суб'єктах міжнародного	1. Визначити господарські умови, в яких доцільно застосовувати управлінські рішення за централізованим підходом. 2. Визначити господарські умови, в яких	6	10

аграрного бізнесу	доцільно застосовувати управлінські рішення за централізованим підходом. 3. Інструментарій макро- і мікроаналізу політичного ризику		
Тема 6. Види стратегій управління міжнародним аграрним бізнесом та основні етапи їхньої розробки й реалізації	1. Визначити місію обраного підприємства в міжнародному аграрному бізнесі. 2. Визначити цілі розвитку обраного підприємства в міжнародному аграрному бізнесі. 3. Обґрунтувати порядок досягнення визначених цілей обраного підприємства в міжнародному аграрному бізнесі.	6	6
Тема 7. Інструменти управління міжнародним аграрним бізнесом	1. Договір в міжнародному аграрному бізнесі: основні розділи та порядок укладання. 2. Реалізація акцентів в експорті та імпорті продукції для розвитку агропродовольчого сектора України.	10	12
Тема 8. Організаційний розвиток в управлінні міжнародним аграрним бізнесом	1. Методичні підходи до подолання культурних бар'єрів в реалізації організаційних змін в суб'єктах міжнародного аграрного бізнесу. 2. Обґрунтувати основні кроки для залучення інвестицій на основі акціонування вітчизняного суб'єкта аграрного бізнесу.	6	10
Тема 9. Етика і соціальна відповідальність в управлінні міжнародним аграрним бізнесом	1. Основні моделі управлінської діяльності жінки. 2. Закон соціальної відповідальності. 3. Міжнародні стандарти екологічного менеджменту.	6	8
Разом годин		54	80

9. ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні консультації, семестрові та перед контрольним заходом). У процесі консультацій (особливо поточного консультування) допускається діагностичне тестування знань для виявлення ступеня засвоєння окремих теоретичних положень, теорій, закономірностей, рівня сформованості практичних умінь і навичок та перевірки ефективності прийомів і методів навчання, використовуваних під час аудиторних занять.

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком у

формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль.

Формами організації індивідуально-консультаційної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу: консультації: індивідуальні (запитання – відповідь); групові (розгляд типових прикладів-ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу: консультації (індивідуальні і групові);

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. МЕТОДИКИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл.

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання (для денної (вечірньої) форми навчання)

Методика активізації процесу навчання	Форма заняття, тема
Проблемні лекції	Лекції за темами 3, 7, 8
Робота в малих групах	Практичне заняття за темами 2 (питання 1-3), 4 (питання 2-4), 7 (питання 3-5)
Семінари-дискусії	Семінарські заняття за темами 1, 3, 5, 6, 8
Мозкові атаки	Практичне заняття за темою 7 (завдання 4, 5)
Кейс-метод	Практичні заняття за темами 7 (питання 2-3), 9 (питання 3); семінарське заняття за темою 8
Коучинг	Практичне заняття за темами 4, 7
Презентації	Презентації результатів розгляду кейсів і роботи в малих групах за темами практичних занять 4, 7, 9; Презентації доповідей на семінарах - розв'язанні проблемних завдань за питаннями для дискусій для семінарських занять

11. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Система оцінювання знань, вмінь та навичок передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань може проводитися в таких формах:

оцінювання роботи в процесі семінарських і практичних занять;
 проведення проміжного контролю;
 проведення підсумкового контролю – заліку.

Зміст та структура залікового кредиту з навчальної дисципліни «Управління міжнародним аграрним бізнесом» наведена у табл.

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку здобувач отримує під час практичних та семінарських занять, за виконання самостійної і науково-дослідної роботи та оцінки за виконання контрольної роботи у формі колоквиуму.

Зміст та структура залікового кредиту з навчальної дисципліни

Зміст та структура залікового кредиту	Аудиторна робота	Ар	Лекції
			Практичні
			Семінарські
			Консультації
			Контрольні заходи (проміжний контроль, модульний контроль)
Самостійна робота	ЗМс	Опрацювання додаткової літератури, робота в інформаційних мережах	
Науково-дослідна та інша робота	ЗМн	Підготовка наукових публікацій, участь у конференціях, семінарах, круглих столах тощо	
Підсумковий контроль у формі заліку			

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем навчального матеріалу з певної дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських заняттях та самостійної роботи.

Здобувач вважається атестованим, якщо сума балів одержаних за результати підсумкової успішності дорівнює або перевищує 60 балів за поточний і модульний контроль впродовж семестру (мінімум 35 балів). Бали, отримані за колоквиум або підсумкову комплексну контрольну роботу, додаються до балів за поточну успішність. Залік виставляється за результатами роботи впродовж усього семестру.

Сумарний результат у балах складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – незараховано» заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів, здобувач обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у визначений термін.

Академічна заборгованість обов'язково ліквідується до початку навчального року. Якщо здобувач не ліквідував академічну заборгованість він не включається до перевідного наказу та відряджується з аспірантури.

Отримані здобувачем бали переводяться у національну та ECTS шкалу

оцінювання і виставляються викладачем у звітні документи.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен, диференційований залік	недиференційований залік
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Управління міжнародним аграрним бізнесом» включає:

- 1) Робоча програма навчальної дисципліни.
- 2) Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни.
- 3) Збірник засобів діагностики (пакет тестів) з навчальної дисципліни.
- 4) Навчальні посібники, підручники.
- 5) Нормативні документи.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Македон В.В. Міжнародний менеджмент. Підручник / В.В. Македон. Дніпро: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 616 с.
2. Міжнародний менеджмент : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, Н.І. Кара, Л.П. Сай, О.О. Пшик-Ковальська. Львів : Растр-7, 2019. 202 с.
3. Міжнародний менеджмент: навчальний посібник / Г.Я. Глуха, С.Б. Холод, В.Є. Момот, О.А. Євтушенко. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 72 с.
4. Міжнародний менеджмент : конспект лекцій / Л. І. Піддубна, К. В. Іванієнко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 178 с.
5. Міжнародний менеджмент : навч. посіб. / П. І. Юхименко, Л. П. Гацька, М. В. Півторак та ін. ; за ред. П. І. Юхименко. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
6. Міжнародний менеджмент. Підручник / [М.П. Бутко, І.М. Бутко, М.Ю. Дітковська та ін.], за заг. Ред. М.П. Бутка. К.: Центр учбової літератури,

2018. 412 с.

7. Міжнародний менеджмент: сучасні теорії та практики : навч. посіб. / [Н. П. Мешко та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Н. П. Мешко ; Дніпр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпро : Літограф, 2018. 375 с.

8. Менеджмент міжнародної діяльності підприємств: навчальний посібник; уклад. А.Р.Дунська, К.О. Кузнєцова. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 154 с.

9. Онищенко В.П. Міжнародний менеджмент: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 383 с

Додаткова

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України № 959-ХІІ від 16.04.1991 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

2. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу. Київ : КНЕУ, 2013. 779 с.

3. Гіл Ч. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку / Ч. Гіл ; пер. з англ. Київ : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001. 856 с.

4. Гуторов О.І., Гуторова О.О., Гуторов А.О. Менеджмент : навч. посіб. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 342 с.

5. Гуторов А. О. Розвиток інтеграційних відносин в аграрному секторі економіки. Київ : ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2016. 484 с.

6. Дунська А. Р. Аналіз сучасного стану розвитку транснаціональних корпорацій та характер їх функціонування в Україні [Електронний ресурс] / А. Р. Дунська, М. С. Пащенко // Економічний вісник Нац. техн. ун-ту України "Київський політехнічний інститут". 2016. № 13. С. 92–99.

7. Дунська А.Р. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика. Навчальний посібник. Київ: Кондор-Видавництво, 2013. 688 с.

8. Духницький Б. В., Пугачов М. І., Саблук В. П. Транснаціональні компанії в аграрному секторі економіки. Київ : ННЦ ІАЕ, 2013. 84 с.

9. Інтеграція та самоорганізація аграрного бізнесу в умовах децентралізації влади / за ред. М. Ф. Кропивка, В. В. Россохи. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 484 с.

10. Кібік О. М. Менеджмент організацій. Проектний менеджмент : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 142 с.

11. Монастирський Г. Л. Теорія організації : підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 327 с.

12. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навчально-методичний посібник / Торгова Л.В., Хитра О.В. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 508 с.

13. Скопенко Н. С., Мостенська Т. Л. Інтеграційні процеси в харчовій промисловості України: сучасна концепція розвитку. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 394 с.

14. Теорії міжнародного бізнесу : підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. Рогач ; редактор Г. Новікова ; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет імені

Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2018. 687 с.

15. Теорія та практика управління суб'єктами підприємництва : колект. монографія / [О. О. Бененсон та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук., проф. Т. В. Гринько ; Дніпров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпро : Біла К. О., 2020. 439 с.

16. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, О.В. Генералов ; Київський національний торговельно-економічний університет. Київ : КНТЕУ, 2018. 311 с.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

2. Урядовий портал / Кабінет Міністрів України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/nprasearch>.

3. Державні будівельні норми України. URL : <https://dbn.co.ua>.

4. Наукова періодика України / Нац. бібл. України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.

5. Національний репозитарій академічних текстів. URL : <https://nrat.ukrintei.ua>.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
«Управління міжнародним аграрним бізнесом»
для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
спеціальності 073 «Менеджмент» (освітньо-наукова програма
«Менеджмент») усіх форм навчання**

Укладач: **Пугачов Володимир Миколайович**

Відповідальний за випуск: **Гуторов А. О.**

Друкується в авторській редакції.

Видання та друк – Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»
03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2065 від 18.01.2005 р.